

nyomta rajta a rugót. Hallgatta az ezüst harangot a lázas esőndben. Beöthy Zsolt már nem bírta tovább. Odament Jókaihoz, megcsókolta a *lülkötő kezét*, aztán kiszaladt a szobából, csak ott kinn tört ki belőle az elfojtott zokogás.

Eljött az ebéidő. Nem kért semmit senkitől. A feleségétől sem. Aludt sokáig, késő estig, nyugtalanul. A halántékán láthatóan vert a pulzus. Már senkit nem engedünk a szobába.

Az első naptól az utolsóig részletes *bulletint küldtünk a kabinetirodának*. A bulletint a felesége másolta le, tisztán. Ezen a napon, őt is, engem is, annyira más gondok foglalkoztattak, hogy a jelentést elfelejtettük megírni. Könyg Károly személyesen jött el, megsürgéni.

— *Öfelsége türelmellen* — mondta. A haladókló is hallotta ezt. Felelt is rá, szívből a fáradt hangján:

— *Isten áldja meg a jó királyunkat, hogy nem feledkezik meg a szegény öreg köllőről.*

Könyg is elment. Egyedül maradtunk. Ekkor rendeltem neki inkább megnyugtatót az utolsó orvosságot.

Kilenc óra felé már nehezen lélekezett, a szíve úgy vert, hogy az ütőerei mind kidagadtak. Korányi jött. Megvizsgáltuk. *Es volt Jókai utolsó negyedórája.*

— Hallom, hogy nem akar tejet inni, — korholta Korányi.

— Majd iszom. — Felelte alig hallhatóan. Ezek voltak Jókai *utolsó szavai*.

Kilenc óra husz perckor Korányi professzor kinyitotta a szomszédszobába vezető ajtót, odament Jókai feleségéhez és ezt mondta neki:

— Nagyságos asszony, bele kell nyugodnunk a megváltozhatatlanba.

— Két napig feküdt a szobájában Jókai teteme. Akkor eljött a Petőfi-társaság küldöttsége és arra kérte a családot, hogy *balzsamozás nélkül ne temessék el*. Másnap délelőttre volt kiűzve Jókai felravatalozása. Éjszaka, az álmukból keltettem fel *Hollós dr.* és *Paletta dr.* tanársegédeket, akik azután a jelenlétemben hajtották végre a balzsamozást. Magam már *nem bírtam a járadtságot*, ötnapos, állandó virrasztást, a balzsamozás műtéte alatt elnyomott az álom. Másnap elküldtem a kabinetirodának Jókaival kapcsolatban az utolsó bulletint. Ezt már nem Jókainé másolta, ő a fájdalomtól már alig látszott élőnek.

Ez volt a jelentés:

Mélt.

aradvári Könyg Károly
cs. és k. osztályfőnök urnak

Cabinetiroda.

Méltóságos Uram!

Jókai Mórné Öméltósága helyett, aké mélységes fájdalomában képtelen a tollforgatásra; alulirott mint boldogult Jókai Mór kezelőorvosa tisztelettel terjeszti fel az utolsó intervencióról és a halál okáról szóló jelentést:

Az ütérlokés és légzés, amely már a déli órákban némi szaporodást mutatott, délután 6 óra után még szaporább lett, a légvétél nehezebb, a beteg arckifejezése bágyadtabbá vált. 7 órakor a hőmérsék 37,4, érverés 107, légzések száma 39. A hőemelkedés és az ütérlokések számának növekedése valamely újabb beszűrődésre vagy egyéb komplikációra engedtek következni.

A 8 órakor este Korányi tanárral együtt megejtett mellkasi vizsgálat a beteg lankadsága miatt nehézségbe ütközött és a beállott rosszabbodás okául egy rohamosan fejlődött mellhártyaizadmányt mutatott ugyanazon jobboldalon, amelyen a tüdőgyulladás lefolyt volt. Ezen időtől fogva a gyengülés fokról-fokra növekedett, dacára a nyújtott erős bor és konyalnak, az alkalmazott bőralfecskendés és bőrízgatónak és a szivbénulás tüneténye közt 9 óra 20 perckor Jókai Öméltósága elhunyt.

Stricker doktor szeme tele van könnyel, pedig az orvosok nem nagyon értik a halál romantikáját. Stricker doktor könnyezik. Mintha újra ott állana tehetetlenül Jókai halálos ágyánál...
V. E.

4.
Secochi ms. Polyg-
benyze
le 6.00 25 col. 1.

130.00

hisp. Annon. annis.

2.00

hisp. benyze

15.00

h. k. 2.00 levél

1904 v. 5.

Stricker